

Kommittédirektiv

Åtgärder för ökad konkurrens på
marknaden för drift och underhåll samt
investeringar inom järnvägsområdet

Dir.
2008:108

Beslut vid regeringssammanträde den 25 september 2008.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppdrag att analysera behovet av åtgärder för att förbättra förutsättningarna för ökad konkurrens på marknaden för drift och underhåll samt investeringar på järnvägsområdet. Utredaren ska lämna förslag på lämpliga sådana. Utredaren ska i det arbetet bland annat analysera Banverkets upphandlingsverksamhet för att stimulera intresset för den aktuella marknaden.

Bakgrund

Regeringen beslutade i maj 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda förutsättningarna för att ombilda vissa verksamheter vid Vägverket och Banverket till aktiebolagsform (bolagisering) samt bedöma lämpligheten i detta (dir. 2007:64). Uppdraget redovisades i betänkandet Bolagisering för ökad konkurrens och effektivitet – förslag om att bolagisera vissa konsult- och entreprenadverksamheter i Banverket och Vägverket (SOU 2007:78) i oktober 2007. Utredaren föreslog i betänkandet en bolagisering av Banverket Produktion (BVP) per den 1 januari 2010.

I propositionen Ändrad verksamhetsform för delar av Vägverket och Banverket (prop. 2008/09:23) redovisar regeringen flera skäl för att bolagisera verksamheten vid BVP. Bland annat skulle en ny verksamhetsform för BVP innebära ett

utökat mandat att fatta strategiska beslut om verksamhetens inriktning som mer motsvarar vad som gäller för branschen i övrigt. Det skulle vidare bli lättare att bedriva verksamhet på nya marknader och möjligheterna skulle öka att förvärva strategiska resurser, t.ex. andra företag. Likaså skulle förutsättningarna för konkurrensneutralitet på marknaden öka och grunden för misstankar om korssubventionering elimineras vid en bolagisering. Med en bättre fungerande marknad ökar också kraven på utveckling av effektivitet och produktivitet i verksamheten. Verksamheten uppfyller också huvudsakligen de kriterier som riksdag och regering tidigare ställt upp för när en affärsverksamhet inom en myndighet kan bedömas aktuell för ombildning till bolagsform.

Regeringen anser att en bolagisering av BVP bör genomföras så snart det finns förutsättningar för en fungerande konkurrens på marknaden för drift och underhåll samt investeringar inom järnvägsområdet. För närvarande finns ett begränsat antal aktörer på marknaden där en av dessa – BVP – har en dominerande ställning med en marknadsandel när det gäller drift och underhåll på ca 80 procent. Regeringen aviserar i propositionen att en utredning ska tillsättas om hur förutsättningarna för ökad konkurrens på den aktuella marknaden kan förbättras.

Behov av utredning

I remissbehandlingen av betänkandet Bolagisering för ökad konkurrens och effektivitet – förslag om att bolagisera vissa konsult- och entreprenadverksamheter i Banverket och Vägverket (SOU 2007:78) har flera remissinstanser tagit upp att de anser att konkurrensläget är oklart och att marknaden för främst drift och underhåll inom järnvägsområdet inte fungerar tillfredsställande.

Regeringen delar bedömningen att ett större antal aktörer och förbättrade konkurrensförhållanden behövs för att marknaden ska fungera. Med nuvarande marknadssituation skulle en bolagisering innebära uppenbara risker för ökade kostnader vid den statliga upphandlingen av främst drift och underhåll inom järnvägsområdet.

Uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppdrag att analysera behovet av åtgärder för att förbättra förutsättningarna för ökad konkurrens på marknaden för drift och underhåll samt investeringar på järnvägsområdet. Utredaren ska lämna förslag på lämpliga sådana. Utredaren ska därvid bland annat

- analysera Banverkets nuvarande upphandlingsverksamhet, bland annat upphandlingsformer och uppdragsutformning för att stimulera intresset för marknaden för drift och underhåll samt investeringar inom järnvägsområdet,
- analysera Banverkets nuvarande nationella och internationella kontakter för att stimulera intresset för den aktuella marknaden,
- analysera kvarvarande marknadshinder och behovet av åtgärder utifrån konkurrensneutralitetsperspektiv,
- utifrån genomförda analyser lämna förslag på åtgärder som bör vidtas för att stimulera intresset för den aktuella marknaden hos fler aktörer och därigenom få en bättre fungerande konkurrens på denna marknad,
- bedöma förslagens förväntade effekter på marknaden.

Uppdragets genomförande

Utredaren ska bedriva sitt arbete i nära samarbete med Banverket. Banverket förutsätts bidra med sin kompetens och sina erfarenheter och delta aktivt i utredarens arbete.

Utredaren ska ha nära kontakt med Trafikverksutredningen (dir. 2008:90). Utredaren ska också ha kontakt med Konkurrensverket, Utredningen om förberedelser inför ett överförande av verksamheten vid Vägverket Produktion till ett av staten helägt aktiebolag (dir. 2008:100) samt med Utredningen om förberedelser inför ett överförande av verksamheten vid Vägverket Konsult och Banverket Projektering till ett av staten helägt aktiebolag (dir. 2008:99).

Utredaren ska beakta de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i EU.

Utredaren ska löpande stämma av med och informera Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Redovisning av uppdraget

Den särskilda utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 januari 2009.

(Näringsdepartementet)